

АДАПТАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ

Юхименко-Назарук Ірина Анатоліївна
*доктор економічних наук, професор,
академік Академії економічних наук України,
професор кафедри менеджменту,
декан факультету документальних комунікацій,
менеджменту, технологій та фізики,
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Вища освіта є невід'ємною частиною будь-якої держави, а її стійкість та адаптація до змін є визначальними для розвитку нації. У контексті війни та глобальних змін система вищої освіти в Україні стикається з низкою викликів, які потребують негайної реакції та довгострокових стратегій. Зокрема, адаптація освітніх процесів до умов воєнного стану, збереження безперервності навчання та підтримка якості освіти є важливими аспектами, які потребують детального аналізу.

Одним із найбільших викликів для вищої освіти є необхідність швидкої адаптації навчальних процесів до зміненої реальності. Як зазначає Сергій Квіт, "В освітній системі немає радикальних винаходів і простих рішень. Але сам факт, що люди зараз мають різний доступ до освіти, зовсім не означає, що вони отримують гіршу освіту. А якщо ми говоримо про відбудову університету, потрібно відбудувати не лише стіни. Освітній процес, стосунки між студентами та викладачами – це все має бути новим». [1] Це означає, що університети повинні не лише підтримувати навчання, а й трансформувати його відповідно до нових реалій, забезпечуючи при цьому високий рівень академічної якості.

Одним із найбільших досягнень української освіти в умовах війни є розвиток цифрових технологій. Віддалене навчання дозволяє продовжити освітній процес без перебоїв, знижуючи вплив зовнішніх обставин. Використання онлайн-ресурсів дозволяє зберігати безперервність навчання навіть в умовах руйнування інфраструктури та переміщення студентів. Перехід до цифрових платформ, створення інтерактивних курсів і доступ до онлайн-ресурсів дозволяють університетам продовжувати навчання та зберігати рівень академічної добротності навіть за відсутності традиційних умов. Однак, важливим питанням залишається забезпечення доступу до технологій для всіх студентів, особливо в зоні бойових дій.

Не менш важливою є роль міжнародної співпраці в збереженні та розвитку вищої освіти в Україні. В умовах воєнного стану співпраця з іноземними університетами та міжнародними організаціями є важливим інструментом для забезпечення стабільності вищої освіти. В Україні активно працюють над створенням платформ для обміну студентами та викладачами з іншими країнами, що дозволяє зберігати високий рівень освіти та інтеграцію України у світовий освітній простір навіть в умовах криз.

В умовах воєнного стану стає очевидною необхідність гнучкості в освітніх програмах. Зокрема, вищі навчальні заклади повинні оперативно реагувати на зміни в ринку праці та адаптувати свої програми до нових вимог. Університети повинні забезпечити ефективність навчальних програм, модернізуючи їх відповідно до вимог соціально-економічних змін. [2]. Це означає необхідність розвитку міждисциплінарних програм, зокрема в таких сферах, як інженерія, інформаційні технології, відновлення інфраструктури, а також посилення акценту на практичні навички.

Важливим є підтримка студентів в умовах війни. Війна не лише впливає на фізичний аспект освітнього процесу, але й на психологічне та соціальне становище студентів і викладачів [3]. Підтримка психоемоційного стану учасників освітнього процесу стає надзвичайно важливою. Це стосується не лише студентів з обмеженими можливостями, але й тих, хто постраждав від війни, зокрема внутрішньо переміщених осіб та студентів з числа ветеранів війни.

Актуальність проблеми розвитку критичного мислення студентів зумовлена тим, що притаманна нашому часу динаміка технологічного і соціального прогресу вимагає від випускників вищих навчальних закладів умінь швидко адаптуватися до професійної діяльності, змінювати і вдосконалювати її на основі самостійного набуття знань, знаходити шляхи вирішення професійних і соціальних завдань у будь яких нестандартних ситуаціях. [4] Для цього необхідно створювати програми підтримки, менторства, а також забезпечити психологічну допомогу для студентів, які переживають стрес і травми через війну.

Висновки. Система вищої освіти в Україні в умовах воєнного стану стикається з низкою серйозних викликів, але також має унікальні можливості для розвитку та адаптації. Цифровізація, міжнародна співпраця та гнучкість освітніх програм є ключовими інструментами, які допоможуть зберегти та зміцнити українську освіту в цей важкий період. Однак для забезпечення ефективної адаптації необхідна комплексна підтримка з боку держави, університетів та міжнародної спільноти.

Література

1. «Відбудувати не лише стіни». Президент НаУКМА Сергій Квіт про оновлення освітнього процесу <https://ukr.radio/news.html?newsID=103287>
2. «Інноваційні дослідницькі університети як чинник модернізації освітньо-наукової сфери та розбудови суспільства знань». Аналітична записка <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/innovaciyni-doslidnicki-universiteti-yak-chinnik-modernizacii>
3. Лариса Таміліна, Олександра Гоголь, Ярослава Ігнатенко. Чи переживуть вони війну неушкодженими? Дослідження психічного здоров'я студентів київських вишів у листопаді 2023 року <https://voxukraine.org/chy-perezhyvut-vony-vijnu-neushkodzhenymu-doslidzhennya-psyhichnogo-zdorov-ya-studentiv-kyuyivskyyh-vyshiv-u-lystopadi-2023-roku>
4. Одинець Аліна Миколаївна Критичне мислення як одна з тенденцій вищої освіти <https://vseosvita.ua/blogs/krytychne-myslennia-ia-odna-z-tendentsii-vyshchoi-osvity-70858.html>